

Македония

Нар. Библиотека, София.

Телефонъ № 2302

ОРГАНЪ НА МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАЦИЯ ВЪ ВЪЛГАРИЯ

Редакция и администрация
на „СловоЯзвѣ“ № 1.

„МАКЕДОНИЯ“

Вестникъ за политика, културно-
живота и информация, излиза
всѣки денъ, освѣтъ празнични дни.

АБОНАМЕНТЪ:

Български: за година 30л.
1/2 година 15л.; 3 мес. 8л. левъ.
Странство: година 80л.; 1/2 год.
40л.; 3 мес. 20л. левъ. Американци
за год. 6 доларъ; 1/2 год. 3 дол.

ОБЯВЛЕНИЯ:

На 1-а ст. 2-40 л.
Малки обявления на дума 50 ст.
Въ хрониката на редъ . 8 л.
Годешни и вѣнчални . 40 л.

Директоръ: Г. Кулишевъ

Вчерашната реч на г. д-ръ К. Станишев

Продължение от първа страница

Г. г. Народни представители, действително Националният комитет, който изразява волята на тези македонци, които живеят в България — препоръга се и на тези, които живеят там, в Македония — не можело да даде на своите поробители и талии за владовете на родната му земя. Обаче, владеещи мизерията на тези поробители тук, в България в днешно се е касало до чужда племето, той не е казвал нито да, нито не. Ако българинът не отиде днес — поне казано голям прощане от тях — в Гърция за ликвидация на своите имоти, това е, защото им дава до гуша. Националният комитет все поради тези схващания, се изразява македонската воля тук в България, е протестирал навремето и пакъ ще протестира, ако стане нужда, що се отнася до ликвидираният с черковини и училищни имоти. Македонците съдят, че тези имоти са народни, че те принадлежат всички и никому и че, следователно, не могат да бъдат продадени, ликвидирани.

Ето, това е, което отговаря положението на нашите българци. Тя виждат, че са чисто и просто подиграни и ограбени. Кукуш в турско време бѣ градъ съ 13,000 жители, равнопоставен почти на днешния Солун-Цариградъ. Тамъ растатъ следниятъ култури: тютюнъ, афионъ, памукъ, сусамъ, златни жита.

Кукуш в неговата околностъ излизала отъ Солунъ съ параклони жито за странство. Той би ималъ богатство голямо и бѣдеше немислимъ при единъ свободенъ режимъ.

Нашите комисии оценяватъ имотитъ на много по-долна цена, отколкото са оценени навремето имотитъ на Станимака. Населението е обрънало отъ тези оценки и предпочело да не получи нищо, отколкото да се подиграватъ съ него. Що се отнася до броя на тези комисии и подкомисии, които не вършатъ нищо, тѣ вече намъряха своята приказка върѣдъ българинътъ: „Ако България не дадеше паритъ, що е дала за тези институти отъ учредяванетоъ му до днесъ днешенъ, ние щѣме да изкупиимъ имотитъ въ цѣла Македония“.

Но македонските българини на материална мизерия е свикналъ не отъ вчера. Само борби и разорения е виждалъ той въ своята страна. Обаче оное, отъ което го най-много боли,

е отъ друго естество.

Нему днесъ се казва: Ти, македонецъ, ти словянинъ, си българогласенъ единъ, ти си прави сърбинъ, ти си неформенъ славянска маса, отъ която, споредъ политическите обстоятелства, може да стане и българинъ и сърбинъ“.

Да казвамъ, г. г. народни представители, предъ васъ въ тази изстрада българския произходъ на македонските славяни, намираща се обидно. Обаче не мога да се въздържа да не ви спомена поне някои факти. Казва, ще остави настрана това, което се е казало за Македония отъ учени, пътешественици и други, имената на някои отъ които спомена вчера тукъ единъ отъ ораторитъ. Ще спра вниманието ви само върху някои по-нови факти.

Турците владѣли всички балкански народи въкове по редъ. Тяхната народна мизерностъ е изразена въ поговорни, които както знаете, не се създаватъ за 5 или 10 години. Въ една своя поговорка турцитъ казватъ: „Истамбулъ — турчески, салбасинъ — арнаутически, тиквешинъ — българчески“ — за сръбски или за гръцки единъ нищо не се споменава.

Сърбитъ по-добре и отъ който и да било другъ знаятъ какво са македонските славяни. Въ турско време македонци отъ околността на Солунъ дохождаха за гайтани чакъ въ Габрово и Сопотъ и въ други балкански градове. При учредяването на Екзархията въ Цариградъ тѣ бѣха изпратили свои представители наредъ съ представителитъ отъ другитъ български градове. Тогава всички сръбски вестници и списания съ възторгъ са отбелязвали родолюбието и борческия духъ, който са проявили македонските българини въ борбата срещу гръц-

ката патриаршия за извоюване на македонската свобода. Такива цитати ще четете всеки денъ въ в. „Македония“. Сърбинъ, казватъ, знаятъ по-добре отъ всички какви са македонцитъ. Но друго ги боли тяхъ. Апоститъ докожда ядоски. Следъ

както сърбизираха Моравско,

тѣ, днесъ искатъ да сърбизиратъ Македония. Зле, обаче, е направена смѣтка. Следъ 5-въковно робство, Моравско, безъ да е живѣло политически свободенъ животъ съ своитъ брати отъ днешното царство, мина въ една близка по езикъ, съ еднаква вѣтра славянска държава. Много е по-ясно, мисля, за всичко, защото тоя процесъ може да стане бързо. Не е такъвъ, обаче, случаятъ съ македонски българини. Зада гърба си той има революционна история, съ маса жертви, хилядици, хилядици, хилядици. Излезте отъ тукъ и срещнете който щете македонецъ и запитайте го: „Далъ ли си жертви въ борбата съ турчинъ?“ Дълбоко съмъ убеденъ, отъ 100 семейства нѣма да намирате дѣте, които да отговорятъ „Не“. Всѣки ще ви каже, че или той е лежалъ години поредъ въ турци, въ Куршумли Ханъ или въ Едн-куле, или че е далъ жертва, единъ, два три братя въ бой съ турски аскеръ. Тия македонци днесъ, избѣгали тукъ на вълни, поради терора, на който са били подложени, било въ турско време, било по-късно, иматъ рохински, кръвни връзки, тѣ иматъ истински роднини братя въ Македония.

На това име „братъ“ тѣ даватъ истинското значение, истинското му съдържание, не както обикновено се казва за други „братя“, а живѣли въ нескончаеми борби и войни въ историята. Тѣ са братя, защото са си сукали отъ една и съща неника, и тамошнитъ не могатъ да не държатъ смѣтка за тукашнитъ, както и тукашнитъ — за онѣзи тамъ.

Но, казвяхъ, за тази целъ сърбинъ намъряха своитъ защитници. Пратиха много свѣтъ въ Европа да твърди, че нѣма Македония, че нѣма българини, а има прави сърби, имало южна Сърбия. Като че ли турцитъ навремето като казваха сѣщото и като наименоваха Македония съ името „Третъ вилаетъ“, тѣ като че ли не ги навдигатъ и като-че-ли нѣма Македония е отъ вчера създадено, тѣ „Южна Сърбия“ ще го залича отъ страницитъ на историята!

Добре, казватъ сърбинъ, но съществува единъ

Македонски националенъ комитетъ

въ София, който по разни начини раздухва страститъ на населянието въ България и Македония, а може-би общува и съ Вътрешната македонска революционна организация, и ние не можемъ да намиряме мира въ предлѣти на нашето крайство. Г. г. народни представители! Чужденитъ — и тѣ са вече много на брой — които са влизали въ контактъ съ членоветъ на Националния комитетъ, знаятъ, че това са хора, които се кланятъ предъ всичко на тритъ принципа: любовъ, истина, трудъ. Ние, чада на тази изтерзана и измъчена Македония, сме едни отъ първитъ радители на любовъ между хората. Излишно е да ви изброявамъ на какви жестокости, на какви войни и свирепства отъ една или друга страна е била зарена нашата страна. Ние, обаче, не можемъ да не се застъпваме за истината, когато нашиятъ роденъ братъ така се ругае, когато му се отрича всичко, когато искатъ да го одушаватъ, безъ да се чуе неговиятъ гласъ.

Позволете ми, само за илюстрация, да ви прочета нѣщо, (Г-нъ Станишевъ прочете писаното въ английското списание „Нийръ Истъ“ въ връзка съ едно писмо на Националния комитетъ). Ето, г-да, съ какво се занимава Македониятъ националенъ комитетъ. Ако е престъпление да искаме да намиряме разрешение на тоя толкова мъченъ проблемъ, какъвто е македонскиятъ, тогава считайте това за престъпление, ние ще го приемемъ върху себе си. Обаче, повтарямъ, нашата единствена целъ е да не позволимъ, щото свѣтътъ да бѣде заблуденъ относно истинското

положение въ Македония, която иначе никога нѣма да бѣде омирена.

Противъ Националния комитетъ се говори, повтарямъ, за да може македонците българини безропотно и безпротестно да бѣде одушени да бѣде денационализирани. И заради това въ 1919 г. когато Югославия трѣбваше да подпише договора за миръ, въ който се говореше за права на малцинствата, Давидовичъ — мисля, че той бѣше тогава шефъ на сръбското правителство — поднесе оставката на своя кабинетъ. Когато, обаче, същата година, по-късно, на 5 декември, той бѣ принуденъ да подпише този договоръ, сигурно сърбинъ още тогава са се заклели да не го изпълнятъ по отношение на македонските българини.

А това къде води?

Има разни менталитети, има разни темпераменти, има различно домашно възпитание, има различни схващания. Македонците въ Македония, измъчаванъ, тормозенъ, викатъ го, прибѣгва по-често — азъ твърдя поне за себе си, — не по своя вина — къмъ акци по-силни или по-слаби, за да изрази своя протестъ. Но ето ние имате днесъ единъ процесъ въ Скопие. Срецу кого? Срецу студенти българини, македонци, които никога не са стѣпвали въ свободна България. Дѣца на нявидни семейства. За какво ги съдятъ? За туй, че искали по не-легаленъ пътъ да добиятъ това, що договоритъ задължаватъ Сърбия да имъ даде!

„Не се гаси туй, що не гасне“ — бѣ казалъ нашиятъ най-голямъ поетъ. Каквото и да правятъ щото и да сторятъ, докато не се позволи на македонца въ Македония да говори своя роденъ езикъ, да има своята черква, да има своята пресса, да бѣде представенъ въ Парламента и тамъ по легаленъ и то да се бори за своитъ крайни идеали, той нѣма да се успокои, въпреки волята на всички въ свѣта. Не може и да се намиря сила, която да каже на македонца: слушай, довечера бѣше българинъ, станя сега сърбинъ!

И азъ съмъ дълбоко убеденъ, че тия чужденци, които навремето пишеха жълти, зелени, сини, розови и други книги, тѣзи, които прилагатъ Мюрцескиятъ реформин, знаятъ туй, но за голямо съжаление, поради симпатии или антипатии отъ войната, по политически съображения, мълчатъ. Обаче тамъ е разковичето за разрешението на македонския въпросъ. Дошло е време вече до-блестнитъ хора да кажатъ: не може иначе.

Въ тринното слово е казано, че съ обявяването на военно положение въ Петричкия и Кюстендилския окръзи сигурността на България бѣла гарантирана. Г-да, голяма грѣшка е да се ловимъ на сръбски диверсии, че каквото и да стане въ Македония като проява на протестъ, България трѣбвало да се държи отговорно.

Вместо да отекваме безъ основание жителитъ на Петричкия окръжъ съ ограничената на военното положение, дайте, г-да, да направимъ нужното частъ по-скоро, за да има това население пѣтица и да не се чувстватъ презъ зимата откъснато, като въ итския пустиненъ островъ, отъ останалата частъ на България. Дайте му възможностъ да не яде хлѣба два, три, четири пѣти по-скоро, отколкото въ останала България. Дайте му и всички културни институти, що имаме въ другитъ окръзи.

Азъ свѣтамъ, г. г. народни представители, че е вече крайно време да излъжемъ и като

българския парламентъ

открито да кажемъ нашата дума, нашето схващане по положението на македонските българини.

Ние всѣки денъ чуваме чужденци — лично въ свѣтъ имамъ такива случаи — и то видни чужденци, да изказватъ оудване, защо България още не подига въпроса за малцинствата. Налага се и моралниятъ дългъ на българското правителство, днесъ да се застъпи за правата на българските малцинства.

Тоя въпросъ е известенъ на всички ни. Азъ казвахъ бѣло това, което свѣтахъ, че е съществува. Азъ ви моля да се съ-

гласите, проекто-отговорътъ на тринното слово да бъде повърнатъ въ респективната комисия, за да бъде той допълненъ по този пунктъ, въ смисълъ, да се иска отърито и откровенно българитъ въ Македония да иматъ своя училища, черкви, книги и пр. Но не така, както нѣкои сръбски приятели го разбиратъ, училища на мѣстенъ македонски диалектъ, защото то е смѣшно. Никой народъ, като народъ цѣлостенъ, не може да разчита на какъвто и да било културонъ напредѣкъ, ако той въ своитѣ училища преподава на р а з н и т ѣ идиомъ, що се говорятъ въ нѣкои по-малки или по-големъ райони въ неговата страна. Ето напр. въ Швейцария нѣмцитѣ не преподаватъ въ своитѣ училища на нѣмски патуа, а на езика на Гьоте и на Шилера; въ Бретаня по течението на Рона французитѣ не преподаватъ на мѣстното наречие, а преподаватъ по езика на Волтера и Хюго.

Тогава само може въ Македония въ Балканитѣ да настѣпи истинско успокоение. Тамъ вече на културна почва македонецътъ може прекрасно да работи за своитѣ идеали. По тоя начинъ само може да се умиратъ Балканитѣ и единъ день, дай Боже, балканскитѣ д ѣ р ж а в и — Гърция, Сърбия и България — да се сближатъ така, да зацари такова приятелство между тѣхъ, щото тази Македония, която ще се опира съ своитѣ граници до тѣхъ и ще съставлява едно цѣло, да бъде между тѣхъ съединително звено.

Ако днесъ ние казваме: искаме правата на българскитѣ малцинства въ Македония, Сърбия и Гърция, понеже се даватъ по договоръ, съ това не вършимъ нищо престѣпно. Обаче ще успокоимъ и това население тукъ, и онудъ население тамъ. Ако ние направимъ това, бъдете увѣрени, че ние ще успокоимъ — спомнете си — и духоветѣ на тѣзи хилядици български войници, които оставиха своитѣ кости въ борба за свободата на своя братъ робъ, сълзитѣ на чинитѣ майки и бащи още не са изсъхнали отъ очитѣ.

Речта на г. д-ръ Станишевъ бѣ изслушана съ голѣмо внимание и изпратена съ ракопלטска ния.